

יוצא לאור לחג הפסח הי' תהא שנת פלאות בכל
(מספר 29)

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בעניני גאולה ומשיח

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתים לבריאה
הי' תהא שנת נפלאות בכל
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

לזכות

הרה"ג הרה"ח ר' עזרא בנימין שיחי'
בן הרבנית מרת שרה שאשע ע"ה שחט,
לרגל יום ההולדת שלו לאויוש"ט, ביום כ"ד אדר שני
הת' גדלי' חנוך בן מרת מלכה שיינדל שיחי' סטראל,
לרגל יום ההולדת שלו לאויוש"ט, ביום כ"ד אדר שני
הרה"ת ר' מנחם מענדל הלוי בן מרת רחל שיחי' דוכמאן,
לרגל יום ההולדת שלו לאויוש"ט, ביום כ"ה אדר ראשון
הת' ארי' לייב הלוי בן מרת מינדל שיחי' קאופמאן,
לרגל יום ההולדת שלו לאויוש"ט, ביום כ"ה אדר ראשון
הרה"ת ר' אהרן וואלף שיחי' בן מרת דינה רייזעל ע"ה ציקמאן,
לרגל יום ההולדת שלו לאויוש"ט, ביום כ"ו אדר ראשון
הו"ח ר' משה הכהן שיחי' בן מרת מרגרט ע"ה דואק,
לרגל יום ההולדת שלו לאויוש"ט, ביום כ"ט אדר שני
הו"ח ר' יצחק צבי הירש בן מרת חנה שיחי' וויינער,
לרגל יום ההולדת שלו לאויוש"ט, ביום כ"ט אדר שני
הרה"ת ר' אמיתי שיחי' בן מרת שושנה ע"ה ימיני,
לרגל יום ההולדת שלו לאויוש"ט, ביום ב' ניסן
הרה"ת ר' דוד נתנאל בן מרת אילה שיחי' האך,
לרגל יום ההולדת שלו לאויוש"ט, ביום ג' ניסן
הרה"ת ר' מרדכי יהודה שיחי' בן מרת ברכה ליפשה ע"ה שוחאט,
לרגל יום ההולדת שלו לאויוש"ט, ביום ה' ניסן
הרה"ת ר' יוסף יצחק בן מרת מלכה שיחי' גורביץ,
לרגל יום ההולדת שלו לאויוש"ט, ביום ו"א ניסן
לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ד

נדפס ע"י ידידיהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי זוגתו מרת גיטל רחל שיחי' שגלוב

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

אומר בכל יום באופן דחדש ממש „פקד פקדתי אתכם“, ומשיח צדקנו „עומד אחר כתלנו“⁹, ו„הנה זה בא“¹⁰, ויש להתכונן לקבל את פניו ע”י ההוספה בקיום התומ”צ, כפס”ד הרמב”ם¹¹ (בעל יום ההילולא דכ”ף טבת, מוצש”ק זה) שע”י „מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה“.

(משיחות ש”פ שמות, י”ט טבת תנש”א)

9) שה”ש ב, ט.

10) שם ח. וראה שהש”ר עה”פ (פ”ב, ח (ב)).

11) הל’ תשובה פ”ג ה”ד.

מפתח ותוכן

ערב פסח

- א. ונשלמה פרים שפתינו בסדר קרבן פסח 3
- הטעם שסיום נוסח “סדר קרבן פסח” הוא “ואם הפסח נמצא טריפה לא עלה לו עד שמביא אחר”; השינוי בל’ אדה”ז בסידורו לפני ה”סדר קרבן פסח” לגבי ל’ השל”ה וסידור האריז”ל; ג’ גדרים ב”ונשלמה פרים שפתינו” והחידוש בזה באמירת “סדר קרבן פסח”

הוספה / בשורת הגאולה

- ב. משיחות ש”פ ויחי (ועשרה בטבת – יהפך לשמחה) ה’תנש”א 12
- “כלו כל הקיצין” וכבר עשו תשובה; פס”ד שמשח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד, וכן יקום; בפרט לאחר הגזירות והשמדות; “הגיע זמן גאולתכם”
- ג. משיחות ש”פ שמות, י”ט טבת ה’תנש”א 14
- “כלו כל הקיצין” וכבר עשו תשובה; שומעים ממש רבינו שבדורנו שכבר סיימו כל עניני העבודה, גם “צחצוח הכפתורים”, ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח; יש לעודד ולחזק רוחם של בני ע”י ההכרזה שהקב”ה אומר “פקד פקדתי אתכם”, ומשיח צדקנו “עומד אחר כתלנו” ו”הנה זה בא”, ויש להתכונן לקבל פניו ע”י ההוספה בקיום התומ”צ

Reprinted with permission of:

“Vaad L’Hafotzas Sichos”

by:

Moshiach Awareness Center,

a Project of:

Enlightenment For The Blind, Inc.

602 North Orange Drive.

Los Angeles, CA 90036

Tel.: (323) 934-7095

Fax: (323) 934-7092

<http://www.torah4blind.org>

e-mail: yys@torah4blind.org

Rabbi Yosef Y. Shagalov,
Executive Director

Printed in the U.S.A.

ערב פסח

ונשלמה פרים שפתינו בסדר קרבן פסח

שחיטה (וכלשון הרמב"ם⁷, "השוחט את הפסח ונמצא בע"מ או טריפה הרי זה שוחט אחר כו"י"), ואינו "חלק" כ"כ שנסדר כאן בסוף כל הדברים – ובפרט שלכאורה אינו סיום בדבר טוב –

לאחרי כל סדר הקרבנו ולאחרי הפרטים דרחיצת העזרה?

ב. וי"ל בזה בהקדים דיוק הלשון בסדור אדה"ז שם לפני ה"סדר קרבן פסח": ונשלמה פרים שפתינו ותפלת מנחה היא במקום תמיד של בין הערביים ובזמן שביהמ"ק הי' קיים הי' הפסח נשחט אחר תמיד של בין הערביים כן ראוי לעסוק בסדר קרבן פסח אחר תפלת המנחה ויאמר זה.

והנה בשל"ה (וכן נעתק בסידור האריז"ל) הלשון "ונשלמה פרים שפתינו ע"כ תקנו אנשי כנסת הגדולה התפילה כנגד התמידין ותפילת המנחה היא נגד תמיד של בין הערביים. והנה בזמן בית המקדש הי' הפסח נשחט אחר התמיד של בין הערביים וכדי שישלמו פרים שפתינו ראוי לעסוק בסדר קרבן פסח אחר תפילת המנחה".

אבל אדה"ז השמיט התיבות "ע"כ תקנו אנשי כנסת הגדולה התפילה כנגד התמידין . . . וכדי שישלמו פרים

7 ספ"א דהל' קרבן פסח.

8 הושע יד, ג.

9 כמו שאומרים בסדר ק"פ בתחלתו. וראה רמב"ם הל' ק"פ פ"א הי"ד.

א. ב"סדר קרבן פסח" שהביא אדה"ז בסידורו וכתב שיש לאומרו בערב פסח אחר תפלת המנחה (שהוא ע"פ הנוסחי בס' סדר היום, והועתק בשל"ה⁷ ובסידור האריז"ל⁸) – מסיים "ואם הפסח נמצא טריפה לא עלה לו עד שמביא אחר"⁹.

וצ"ב: ב"סדר קרבן פסח" הנ"ל, לא הובאו כל הפרטים בסדר הקרבנו, ובפרט דברים שאינם רגילים והווים בכל שנה – ולמה הובא פרט זה "ואם הפסח נמצא טריפה לא עלה לו כו"י?"

וביותר יוקשה: דין זה ("אם הפסח נמצא טריפה וכו'") חל תיכף לאחר

מישחת ערב פסח, אחרי תפילת המנחה, תשמ"ח. נדפס בלקו"ש חל"ב ע' 36 ואילך.

1 אלא שבכמה שינויים.

2 במסכת פסחים שלו (קמב, א).

3 סידור ר"ש מרשקוב, קול יעקב. וכן בסידור האריז"ל – זאלקווא תקמ"א; סידור שתיקן ר' אשר – לבוב תקמ"ח.

4 כ"ה ("ואם" בוא"ו) בסדר היום דפוס ראשון, של"ה וסידורי האריז"ל הנ"ל (מלבד סידור קול יעקב). ובכמה דפוסים שלאח"ז בסדר היום הוא בלא וא"ו. ועצ"ע ובירור.

5 בסדר היום מסיים, ואפילו מאה, וכן הועתק בסידור קול יעקב שם. והוא ע"פ לשון הרמב"ם הל' קרבן פסח ספ"א (תחילת לשונו נעתק לקמן בפנים). אבל בשל"ה ושאר סידורי האריז"ל ליתא.

6 ובס"י יעב"ץ הקשה על כמה דברים שנשמטו בנוסח זה, ולכן שינה הנוסח ונעתק בכמה סידורים (וראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים (בסדר ק"פ) ביישוב קושיות היעב"ץ).

יב.

לפי כל הסימנים שבדברי חז"ל עומדים אנו בסוף זמן הגלות, לאחרי שכבר "כלו כל הקיצין"¹, וכבר עשו תשובה, ובלשונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (לפני עשרות שנים) שכבר סיימו כל עניני העבודה, גם "צחצוח הכפתורים"², ועומדים מוכנים ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו³.

* * *

גם לאחרי קושי ואריכות הגלות האחרון במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה (שלא בערך לגלות מצרים במשך מאתיים ועשר שנה) – מציאותם של "בני ישראל" היא בעצם למעלה מגלות, וכל רגע נוסף שנמצאים בגלות ה"ז באופן ד"הבאים מצרימה"⁴, "כאילו אותו יום נכנסו למצרים"⁵, ועומדים הם בתוקף האמונה והבטחון שתיכף ומיד יקיים הקב"ה הבטחתו "פקד פקדתי אתכם"⁶ בגאולה האמיתית והשלימה, ובפרט כששומעים ממשה רבינו שבדורנו⁷, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר סיימו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, ועאכו"כ לאחרי שישנה גם השלימות דארבעים שנה, "נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁸, ועומדים בשנת הנ"א (ה'תשנ"א), ר"ת (הי' תהא שנת) נפלאות אראנו.

ולכן, יש לעודד ולחזק את רוחם של בני ע"י ההכרזה שהקב"ה

1 סנהדרין צו, ב.

2 שיחת שמה"ת תרפ"ט.

3 ראה "היום יום" ט"ו טבת. ובכ"מ.

4 שמות א, א.

5 שמו"ר ריש פרשתנו (פ"א, ד). תנחומא שם ג.

6 שמות ג, טז.

7 ראה ב"ר פנ"ו, ז: "אין דור שאין בו כמשה". וראה זח"ג רעג, א. תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א). תניא פמ"ד. שם אגה"ק ביאור לסי' ז"ך בסופו.

8 תבוא כט, ג.

* * *

בימינו אלה, שמאז כלה חמתו בביהמ"ק, ולאחרי "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"⁸, ולאחרי כל הגזירות והשמדות ר"ל ור"ל שסבלו בני באריכות וקושי הגלות האחרון, ובפרט גזירת השואה בדור האחרון, בודאי נעשה הצירוף והזיכוכ בשלימות, "די והותר" – נעשה הענין ד"סמך מלך בבל"⁹ אך ורק באופן של טוב הנראה והנגלה לעיני בשר, ובלשון חז"ל¹⁰ שהקב"ה אומר לישראל "בני אל תתייראו, כל מה שעשית¹¹ לא עשיתי אלא בשבילכם. . הגיע זמן גאולתכם!"

ובדורנו זה (ובפרט בשנה זו, "הי' תהא שנת נפלאות אראנו") צריכה להיות עיקר ההדגשה. . בהענין ד"סומך נופלים", לחזק ולעודד את רוחם של בני. . כולל ובמיוחד – החיזוק והעידוד ע"י האמונה בביאת המשיח ובטחון גמור ש"הנה זה (משיח צדקנו) בא"¹², וההוספה בהכנה לביאתו ע"י התשובה וקיום התומ"צ, ובלשון ההכרזה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"¹³, "שובה ישראל עד ה' אלקיך, והכן עצמך ובני ביתך לקבל פני משיח צדקנו הבא בקרוב ממשי"¹⁴.

(משיחות ש"פ ויחי (ועשרה בטבת יהפך לשמחה) תנשא)

- (8) תניא רפ"ז.
- (9) יחזקאל כד, ב.
- (10) יל"ש ישעי' רמז תצט.
- (11) כולל גם הפעולה דמלך בבל שאינו אלא כגרון ביד החוצב בו.
- (12) שה"ש ב, ח. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח (ב)).
- (13) אג"ק שלו ח"ה ס"ע שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ועוד.
- (14) "היום יום" – ט"ו טבת.

העוסק בתורת הטאת כאילו הקריב טאת כל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם.

ועפ"ז י"ל שזהו טעמו של אדה"ז ששינה מלשון השל"ה (והשמיט התיבות "ע"כ תקנו כו' התפילה כנגד התמידין . וכדי שישלמו פרים שפתינו"), כי זה שהובא כאן הענין ד"מנחה היא במקום תמיד של בין הערביים", אינו כדי להשוות תוכן תפלת מנחה לתוכן אמירת סדר קרבן פסח (ששניהם הם במקום קרבן¹⁶), אלא רק כטעם על קביעת זמן אמירת סדר קרבן פסח, להיות שהפסח נשחט אחר התמיד, לכן

בתורת עולה". אבל כן הוא בבחי' (ס"פ ויקהל. צו ז, לו) בשם רז"ל. ועוד. וכן בשו"ע אדה"ז שם מהד"ק סי' א ס"א. אמרו חכמים כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה (וכל העוסק בתורת טאת כאילו הקריב טאת). וכ"ה בבעה"ט ר"פ צו עה"פ זאת תורת העולה. ובשו"ע אדה"ז שם מהד"ק ס"א ס"ט, וכמו שאמרו חכמים ע"פ (צו שם) זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת וגו' כל העוסק בתורת עולה כו". והוא מדרשת ר"ל שלפנ"ז במנחות שם, שלפי פשוט הגי' בגמ' שלפנינו, "כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה טאת ואשם" משמע שעוסק בתורה בכלל, לאו דוקא בתורת עולה או חטאת* – ראה חדא"ג שם. ועוד. וראה הנסמן בהערה 19. ואכ"מ. (18) ולכאורה י"ל שס"ל לאדה"ז שעיך ענין ד"וגשלמה פרים שפתינו" הוא רק לגבי העוסק בתורת עולה כו" (כמו שהביא בשו"ע שלו או"ח סי' א' ס"ט במהד"ת. וכמו שאמרים ברבון העולמים קודם איהו מקומן), ולא בתפלה (שלכן השמיט בסי' צח הלשון, ונשלמה פרים שפתינו" שבטור שם). וראה לקמן בפנים.

(* וראה דעת רבא שם. זח"א (מהנ"ע) ק, א. ח"ג לב, א. לה, א. ועוד.
 (* וראה (ע"ד החסידות) תו"ח ויקהל תקפג, טע"א ואילך. מקומות שנמנו להלן הערה 34.

שפתינו"¹⁰. ויש לומר, שאין זה רק בשביל הקיצור, אלא הוא שינוי בתוכן: בתיבות אלו שבשל"ה מודגש, שטעם אמירת סדר קרבן פסח הוא ע"ד הענין ד"תפילה כנגד התמידין", "כדי שישלמו פרים שפתינו".

אבל לכאורה, הך תפלות במקום קרבנות תקנום, ואמירת סדר הקרבן במקום הקרבנות – ב' דינים שונים הם: זה שתפלות במקום קרבנות¹¹ תקנום (שבתקנת אנשי כנה"ג), פירוש, שחכמים תקנו מעשה (אמירת) התפלה במקום הקרבנות התמיד¹² (וקריאת פרשת התמיד וכיו"ב לפני התפלה, הוא מנהג ש"נהגו¹³ (בו) כל ישראל"¹⁴; ואילו קריאת פרשת הקרבנות במקום הקרבנות למדין ממש¹⁵, "זאת תורת החטאת", "וזאת תורת האשם" וכו', כמרו"ל בסוף מנחות¹⁶ כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה" כל

- (10) בסדר היום שם ליתא שהוא מטעם, ונשלמה פרים שפתינו", ושם הלשון "יתפלל מנחה שהוא כנגד תמיד של בין הערביים ואחר כך יעסוק בענין קרבן פסח שהיו עושים בזמן שב"ה קיים".
- (11) לשון הגמ' בברכות (כו, א) תפלה במקום קרבן היא". טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח סצ"ח ס"ד.
- (12) ראה ברכות שם, ב. רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ה. פ"ג ה"ב. טווא"ח (ודאדה"ז) ר"ס פט וסק"ז.
- (13) לשון אדה"ז שם ר"ס מה. וש"נ.
- (14) ולהעיר מתר"י ברכות רפ"ד ד"ה טעה ולא התפלל מנחה בע"ש. שו"ת נוב"י מהד"ק או"ח ס"ד. אבל ראה טור ב"י ושו"ע אדה"ז סו"ס מ"ז. תהלה לדוד שם.
- (15) צו ו, יח, ז, א.
- (16) ק"י, א.
- (17) בגמ' שם במאמר ר"י ליתא, "כל העוסק

הוספה בשורת הגאולה

יא.

מצינו בגדעון ש"בימיו¹ היו ישראל בצרה והי' הקב"ה מבקש אדם שילמד עליהם זכות . . כיון שנמצא זכות בגדעון שלמד עליהם זכות, מיד נגלה אליו המלאך, שנאמר וירא אליו מלאך ה' ויאמר לו לך בכחך זה, בכח זכות שלמדת על בני², "אמר הקב"ה, יש בך כח ללמד סניגוריא על ישראל, בזכותך הם נגאלים"².

. . . הלימוד זכות בנוגע לקירוב וזירוז הגאולה – שכיון שכבר "כלו כל הקיצין"³, עוד בזמן הגמרא, ועאכ"כ לאחרי אריכות וקושי הגלות במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה ועדיין לא בא . . . ובנוגע לתשובה («אין הדבר תלוי אלא בתשובה»³) – כבר עשו תשובה, שהרי אין לך אדם מישראל שלא הרהר תשובה (לא רק פעם אחת, אלא) כמה פעמים במשך ימי חייו, שע"ז נעשה "בשעתא חדא וברגעא חדא"⁴ מרשע גמור צדיק גמור, כפס"ד הגמרא⁵ שהמקדש את האשה "על מנת שאני צדיק (גמור)⁶ אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה" – הרי בודאי ובודאי שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד ממש, אשר, כדאי הוא לימוד זכות זה לגאול את ישראל, ובפרט שנוסף על הלימוד זכות, ה"ז גם פס"ד של כו"כ רבנים ומורייהוראה בישראל, וכיון שהתורה "לא בשמים היא"⁷, הרי, פס"ד זה בב"ד של מטה מחייב כביכול ומזכה גם את ב"ד של מעלה, וכן יקום!

- 1) תנחומא שופטים ד.
- 2) יל"ש שופטים רמז סב.
- 3) סנהדרין צז, ב.
- 4) זח"א קכט, סע"א.
- 5) קידושין מט, ב. רמב"ם הל' אישות פ"ח ה"ה. טושו"ע אה"ע סל"ח סל"א.
- 6) ע"פ גירסת האור זרוע סקי"ב.
- 7) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

לקוטי

ערב פסח

שיחות

"ראוי לעסוק בסדר קרבן פסח אחר תפלת המנחה" (ש"ה) היא במקום תמיד של בין הערביים".

אלא שעפ"ז יש להבין טעמו של השל"ה, שמשמע מלשונו (כנ"ל) שאמירת סדר קרבן פסח היא אותו הענין דתפילות במקום קרבנות תיקנום ("כדי שישלמו פרים שפתינו").

ג. וי"ל הביאור בזה:
בענין "ונשלמה פרים שפתינו", שהאמירה היא במקום הקרבן, מצינו כמה אופנים וגדרים¹:

א) קריאת פרשיות הקרבנות שבתושב"כ מכפרת במקום הקרבן – כמרז"ל במס' תענית²⁰ ומגילה²¹, "במה²² אדע כי אירשנה אמר אברהם רבש"ע שמא ישראל חוטאין לפניך אתה עושה להם כו' אמר לו לאו . . קחה²³ לי עגלה משולשת . . אמר לפניו רבש"ע תינה בזמן שביהמ"ק קיים בזמן שאין ביהמ"ק קיים מה תהא עליהם אמר לו כבר תקנתי להם סדר קרבנות בזמן שקוראין בהן לפני מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני ואני מוחל להם על כל עוונותיהם".

ב) העסק בתורה (ובפרט בהל' קרבנות) הוא כהקרבן הקרבן – כמרז"ל הנ"ל (בסוף מנחות) "ת"ח העוסקים בתורה"²⁴ . . מעלה אני עליהן

ושו"ע אדה"ז או"ח ס"ג (ס"א) שעוסקין בעבודה (בהלכות עבודה).

25) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתפ"ה ס"ו. ולהעיר שבב"י או"ח ס"א הביא ב' מרז"ל דתענית וסוף מנחות בהמשך אחד.

25*) ראה רש"י מנחות שם (ד"ה בתורת חטאת) "כגון סדר קדשים דמיירי בהלכות עבודה". ובהנסמן בהערה הבאה.

ובשו"ע אדה"ז ס"א ס"ט (במהד"ת. ובמהד"ק – ס"א. וראה ב"י ובה"ט לטור שם) מוכח דמרז"ל דמנחות קאי (גם) על אמירת פרשת קרבנות בתושב"כ.

26) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ס"א, שע"פ מרז"ל הנ"ל כל העוסק כו' – "נכון הדבר . . ללמוד הלכות כל הקרבנות בשלימות כו' כמבואר באר היטב בחיבור הרמב"ם כו". וראה פיה"מ להרמב"ם סוף מנחות. באר שבע סוף הקדמתו. בחיי צו שם. לקו"ת לאדה"ז קדושים (סד"ה והדרת).

27) וכ"ה לשאר המ"ד בהמשך הגמ' מנחות שם. ע"ש. וראה מפרשי הע"י שם.

19) ראה בכ"ז לקו"ש ח"ח ע' 413 ואילך ובהערות שם.

20) כו, ב.

21) לא, ב.

22) לך טו, ח.

23) שם, ט.

24) כ"ה במנחות שם "העוסקים בתורה" (סתם. וראה לעיל סוף הערה 17). אבל בטור

(אצילות⁶²), שאינו בערך כלל להעבודה קרבן פסח בבית המקדש השלישי, הקודמת, והיא העלי' שתהי' בהקרבת „שיבנה . . במהרה בימינו אמן“.

62) סה"מ תש"ה שם. ובלקו"ת וסדור שם פי' באו"א.
 „נפלאות“ לגבי הגילויים דיצי"מ (ראה אוה"ת לנ"ך ע' תפז). ואכ"מ.
 [ולהעיר מב"ר (פכ"ג, ה. פנ"א, ח) ד, זרע הבא ממקום אחר" קאי על משיח. ועיין עבודת הקודש ח"ד ספי"ד].

דוגמתו בשאר עניני תורה שנאמר בהם ש„העוסק כו' כאילו הקריב“, שאין אומרים פרשת קרבן פסח בתושב"כ³⁰ (ע"ד אמירת פרשת התמיד או פ' קרבנות וכיו"ב (כהך דתענית ומגילה)), או עוסקים בהלכותיו בתושבע"פ (ע"ד משנת איזהו מקומן³¹ (וכהך דמנחות) וכיו"ב) - אלא מספרים סדר הקרבנות בפועל.

ויש לומר, שזהו משום שהעסק בסדר קרבן פסח הוא ממש כמעשה הקרבה דקרבן פסח, ע"ד שהוא בתפלה ע"י מעשה התפלה.

ובזה מתורץ הלשון בס' סדר היום לאחרי הנוסח ד„סדר קרבן פסח“ (והועתק בשל"ה, סידור האריז"ל וסידור אדה"ז): זהו³² הענין בקיצור גדול. וצריך האדם הירא וחרד על דבר ה' לקרות אותו בזמנו שתעלה קריאתו במקום הקרבתו וידאג על חורבן הבית ויתחנן לפני ה' בורא עולם שיבנה אותו במהרה בימינו אמן.

שמדיוק הלשון „הירא וחרד על דבר ה' (צריך) לקרות אותו בזמנו שתעלה קריאתו במקום הקרבתו“ משמע, שזה שאומרים סדר קרבן פסח אחר תפלת מנחה אינו רק משום שזהו זמן הקרבת הפסח (כמשמעות הלשון לפני סדר קרבן פסח), אלא משום שכאשר

אבל מ"מ, זה שהעסק הוא כאילו יש כאן מעשה הקרבה היינו רק שנחשב כאילו האדם (הגברא) עשה מעשה דהקרבה והקטרה, אבל אין זה שייך להתפצא, שאין כאן מעין חפצא של קרבן²⁸.

ג) אבל זה שתפלות במקום קרבנות תקנום - י"ל ששייך לחפצא דההקרבה, דלא רק שיש לאדם השכר או הכפרה שע"י הקרבת קרבן (התוצאה של הקרבן), או המעלה הנעשית בהגברא ע"י מעשה הקרבה, אלא שמעשה התפלה נחשב ממש כמעשה הקרבה, שיש כאן חפצא של „קרבן“, ולכן ישנם על המתפלל כמה תנאים בדוגמת מקריב קרבן - „צריך²⁹ ליוהר שתהא דוגמת הקרבן בכוונה ושלא יערב בה מחשבה אחרת כמו מחשבה שפוסלת בקדשים ותהא מעומד כמו עבודה וקביעת מקום כמו הקרבנות שכ"א קבוע מקומו לשחיתתו ומתן דמו שלא יחונן דבר בינו לקיר כמו הקרבן שחציצה פוסלת . . וראוי שיהי' לו מלבושים נאים מיוחדים לתפלה כמו בגדי כהונה כו“.

ד. והנה באמירת „סדר קרבן פסח“ בערב פסח מצינו חידוש שלא מצינו

28) אלא רק כאשר מוסיף גם תפלה „יר"מ שיהא זה חשוב ומקובל לפניך כאילו הקרבתו כו““, ובפרט כאשר אומרו בסדר התפלה (ראה צ"צ שהובא לקמן ס"ד, או נחשב כהקרבה ממש, כבטוש"ע ודאדה"ז שם ס"א ס"ז (סט"ו-ט"ז), ובלבוש שם ס"ז - לענין אמירת פרשת קרבנות. ועד"ז לגבי קרבן תמיד שאומר לאח"ז רבון העולמים כבסי' מח שם.

29) שו"ע אדה"ז שם סצ"ח ס"ד, מטוש"ע שם. וראה אלי' רבה שבהערה 41 שבוה היתרון דתפלה במקום קרבן.

30) ולנוסח הגר"א אומרים פסוקי ק"פ שבתנ"ך (אלא שלפני' אומרים „רבנו של עולם“ ע"ד נוסח „רבון העולמים“ שלאחרי פרשת הקרבנות (וראה לעיל הערה 28)).

31) טוש"ע ודאדה"ז שם ס"ג.

32) לשון אדה"ז. ובסדר היום, של"ה וסידור האריז"ל - בשינויים קלים.

קרבן בגשמיות ובפועל ממש - אינו. ולכן בהמשך לקריאת סדר קרבן פסח „בזמנו שתעלה קריאתו במקום הקרבתו” - „דאג על חורבן הבית ויתחנן לפני ה' בורא עולם שיבנה אותו במהרה בימינו - (וחזתם) אמן”.

ח. ויש לומר שתוכן ענין ה„דאגה” הנל על חורבן הבית (הבא כתוצאה מהרגש העילוי בהקרבת קרבן בפועל בבית המקדש כפשוטו בגשמיות) - נרמז גם בהלכה הנל שבסיום סדר קרבן פסח „ואם הפסח נמצא טריפה לא עלה לו עד שמביא אחר”.

דהנה לכאורה צריך ביאור: למה נקט דוקא הדין ד„נמצא טריפה”, ולא „נמצא בעל מום”, ששניהם הובאו ביחד ברמב”ם (והקדים „בעל מום” ל„טריפה”), כנל ס”א?

וע”פ הנל יש לומר (ע”ד הרמז), כי הלשון „טריפה” רומז על גלות⁵⁴, כמרז”ל על פסוק⁵⁵ „ובשר בשדה טריפה”, כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו נעשה כטריפה⁵⁶, שהרמז בזה הוא, שכאשר בני נמצאים חוץ למחיצתן - בגלות, גם כשעבודתם היא בתכלית המעלה והשלימות, הרי זה שנמצאים חוץ למחיצתן, בגלות - זה שנמצאים

54) ובפרטיות י”ל דקאי על גלות זה האחרון, גלות אדום - ראה ויק”ר (פי”ג, ה) „כל היוצא ממנה יטרף - זו אדום”, הובא בערכי הכינויים לבעל סה”ד (מע’ טרף) (אדום)).

55) משפטים כב, ל.

56) מכות יח, א. חולין סח, ב. רמב”ם הל’ מאכלות אסורות פ”ה ה”ט. הל’ מעשה הקרבנות פי”א ה”ו. הל’ ק”פ פ”ט ה”ב (לענין בשר הפסח שיצא חוץ לחברתו). ועוד.

הקריאה היא בזמנו - „תעלה קריאתו במקום הקרבתו”.

ולכאורה צריך ביאור: הרי אחד מהחילוקים בין שני הדינים דתפלות במקום קרבנות תקנום וקריאת פרשת (ולמוד הלכות) הקרבנות במקום הקרבתם הוא, דתפלה צ”ל בזמן הקרבת התמידין דוקא³³, משא”כ לימוד פרשת (והלכות) הקרבן במקום הקרבתו אינו קשור עם זמן חיוב ההקרבה³⁴.

וא”כ תמוה מ”ש ש, צריך האדם הירא וחרד על דבר ה’ לקרות אותו בזמנו שתעלה קריאתו במקום הקרבתו” - שזה ש, תעלה קריאתו במקום הקרבתו” תלוי בזה שהקריאה היא בזמנו?

[כמובן מהמשך הסוגיא בסוף מנחות בענין „כל העוסק בתורת כו’ כאילו הקריב כו’”, וכדאיתא לפנ”ז שם להדיא עה”פ³⁵ שיר המעלות הנה ברכו את ה’ כל עבדי ה’ העומדים בבית ה’ בלילות - מאי בלילות א”ר יוחנן אלו ת”ח העוסקים בתורה בלילה מעלה עליהן הכתוב כאילו עוסקים בעבודה.

ומ”ש הטור³⁶ שפ’ הקרבנות „טוב יותר לאומרה ביום שהם במקום הקרבת קרבן שזמנו ביום” (ולכמה דיעות³⁷ צריך לאומרו מעומד), הרי (א) כבר כתב הצי”צ³⁸ ש„היינו דוקא בענין אמירת פרשיות אלו שהם שייכים לסדור תפלה^{38*}, אבל בענין לימוד הל’

ומוכה מזה, שאמירת „סדר קרבן פסח” נחשבת כמו מעשה הקרבת ק”פ ממש, ולכן „צריך האדם הירא וחרד על דבר ה’ לקרות אותו בזמנו שתעלה קריאתו במקום הקרבתו”.

וזהו גם דיוק לשון השל”ה בדבריו לפני סדר קרבן פסח, שמביא שתפלות במקום קרבנות הוא משום „ונשלמה פרים שפתינו”, וממשיך „וכדי שישלמו פרים שפתינו ראוי לעסוק בסדר קרבן פסח אחר תפלת מנחה” - שבזה מודגש אשר (א) תוכן אמירת סדר קרבן פסח הוא כענין התפלה, (ב) ה„ונשלמה פרים שפתינו” ע”י אמירת סדר קרבן פסח תלוי בזה שאומרים אותו בזמנו, „אחר תפלת מנחה”.

ה. אלא שצפ”ז יש לעיין בלשון

33) ראה הנסמן בהערה 12.

34) וראה לקו”ת במדבר יג, סע”א. מאמרי אדמו”ר האמצעי במדבר ח”ב ע’ תקצד. סה”מ תרנ”ה ע’ לד.

35) תהלים קלד, א.

36) סה”מ א. הובא גם בשו”ע (ודאדה”ז - מהד”ק) שם ס”א ס”ו (ס”ג).

37) הובא בשו”ע אדה”ז שם ס”ד (מע”ת). אלי’ זוטא ללבוש שם אות ח’.

38) אוה”ת דרושים לשבועות ע’ קנט. פסקי דינים להצ”צ (קה”ת, תש”מ) בסופו, עט [תיו], א [בהוצאת תשנ”ב - עד [תיב], א].

38*) ראה לעיל הערה 28.

39) להעיר מעט”ז לשו”ע או”ח ס”א ס”ה דמשנת איהו מקומן הותר לומר קודם אור היום.

40) ובצ”צ שם ממשך: ועמ”ש רבנו בא”ח סי’ א’ ס”ט במה”ב (שכ” שם „אבל אצ”ל מעומד כמו הכהן כו’”) ס”ל כה”ש ולא כה”א לענין עמידה. וראה גם אלי’ רבה שם סק”י.

41) ראה אלי’ רבה שם: ויש לגמגם וכי הוא ממש בכל דיני כמקריב קרבן . . שאני תפלה ותדע דלענין חציצה וכמה דברים נזכרים שם (בתפלה) דהוי כקרבן משא”כ בזה. ע”ש.

אדה"ז בסידורו, ששינה מלשון השל"ה הנ"ל (כנ"ל סעיף ב), אף שהעתיק הלשון (לאחרי נוסח סדר קרבן פסח) „צריך האדם הירא וחרד על דבר ה' לקרות אותו בזמנו שתעלה קריאתו במקום הקרבתו“.

בפשטות י"ל שזהו בשביל הקיצור, ובפרט שגם בס' סדר היום ליתא⁴² האריכות שבשל"ה.

ולכאורה יש לבאר זה בעומק יותר, דכוונת אדה"ז בזה היא, שיש מעלה באמירת „סדר קרבן פסח“ גם לגבי הא דתפלות במקום קרבנות תיקנום.

דהנה בתפלה אין ניכר גלוי שייכותה למעשה הקרבת קרבן, אלא שהז"ל פירשו וגילו שמעשה (דיבור) התפלה⁴³ נחשב כמעשה הקרבת קרבן, היינו שבגלוי⁴⁴ אין האדם עוסק בענין של הקרבת קרבן (שזה אינו אפילו כהא דעוסק בתורת חטאת כו', שהאדם עוסק בגלוי בתורת קרבנות);

משא"כ בנדר⁴⁵, אמירת סדר קרבן פסח, הרי אומרים פרטי סדר הקרבת הקרבן כמו שנעשה בפרט בבית המקדש (שזהו עוד יותר מלימוד הלכות הקרבן בתושבע"פ כנ"ל), והיינו שהאדם עוסק בפועל בענין של הקרבת קרבן, אלא שאינו במעשה אלא בדיבור שלו; ומוזה מובן, דכאשר דיבור זה נחשב כמעשה הקרבה, ה"ז עוד יותר ממעשה התפלה. והיינו שנחשב כאילו

(42) לשונו נעתק לעיל הערה 10.

(43) להעיר מלקו"ת ר"פ פינחס.

(44) אבל ע"פ פנימיות הענינים, תוכן ענין התפלה הוא ענין הקרבנות, הקרבת הבהמה שבו (נפש הבהמית) וקירוב האדם לה'.

עומד בביהמ"ק ועושה בפועל כל פרטי הדברים שאומר בסדר קרבן פסח, מעשה הקרבה ממש⁴⁶.

ולכן לא העתיק אדה"ז לשון השל"ה הנ"ל, שמשמעו שה'ונשלמה פרים שפתינו" שע"י אמירת סדר קרבן פסח היא ע"ד הא דתפלות במקום קרבנות תיקנום, כיון שבאמירת סדר קרבן פסח הוא באופן נעלה יותר.

ו. ע"פ הנ"ל יש לבאר גם מה שכאן יש חיוב מיוחד ש'ידאג על חורבן הבית ויתחנן לפני ה' בורא עולם שיבנה אותו במהרה בימינו אמן", כי מאחר ששלימות מעשה קרבן פסח היא בהקרתו בבית המקדש, לכן כדי שתעלה קריאתו במקום הקרבתו ממש, צריך שידע שבהמעלה שעולה קריאתו במקום הקרבתו „ונשלמה פרים שפתינו“, עדיין חסר בשלימות הקרבתו, ועליו לדאוג על חורבן הבית ויתחנן כו' שיבנה אותו, שאז תהי' שלימות הקרבת הפסח, ובצירוף הדאגה והתחנונים („ויתחנן“) ה"ז פועל⁴⁷ שקריאתו תהי' במקום הקרבה ממש⁴⁸.

(45) ומה שענין זה מצינו דוקא באמירת סדר ק"פ, שהו"ע של מנהג, ולא בענין של חיוב (תקנה) דאנשי כנה"ג (כתפלה דבמקום קרבן), י"ל שהוא מצד המעלה במנהג ישראל (כמבואר בלקו"ת דרושים לסוכות (פ, ג) לענין מנהג הקפות שלא נכתבו אפילו בתושבע"פ כמו ניסוך המים).

(46) להעיר מד"ה להבין ענין לקיחת אנשי חיל (לאדמו"ר האמצעי - נדפס במאמרי אדהאמ"צ - קונטרסים ע' רסג ואילך). ושם מבאר עד"ז לענין אמירת פ' הקטורת ואיזהו מקומן לפני התפלה. ע"ש.

(47) וכיון שקריאתו היא במקום הקרבתו ממש, לכן השמיט בנוסח זה זמן ההקרה ביחוד

ועל פי יסוד זה מובן היטב הסיום „ואם הפסח נמצא טריפה לא עלה לו עד שמביא אחר“, כי בסיום „סדר קרבן

פסח“ מדגישים המכוון בכל אמירה זו (כמאמר „הכל הולך אחר החתום“⁴⁸), ולכן אומרים דין זה ד„אם הפסח נמצא טריפה לא עלה לו כו“, שבוזה מודגש שלא מספיק מעשה הגברא, אלא צ"ל ועיקר, החפצא דהקרבן בפועל, שלכן אם נפסל הקרבן לא עלה לו וצריך להביא אחר (מתאים לחידוש הנ"ל, שהעסק בסדר קרבן פסח צ"ל באופן שנוגע לו שתהי' הקרבתו ממש, לא רק התוצאה של ההקרה או המעלה במעשה הגברא דנחשב כמו הקרבה).

ז. ויש לבאר הטעם שחלוק קרבן פסח משאר קרבנות בענין „ונשלמה פרים שפתינו“, שבו דוקא אומרים סדר קרבן פסח באופן שהוא במקום מעשה ההקרה ממש:

ק"פ הוא הקרבן דגאולת עם ישראל, הן גאולה בפשטות, כמו שנאמר בפסח מצרים „ואמרתם“⁴⁹ וזה פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הצייל“, והן גאולה וחירות פנימית, דהיינו לידת עם ישראל⁵⁰ ביציאת מצרים, שכנ"י יצאו ממצב של „עבדי פרעה“ להיות

וקדימתו כשחל ער"פ להיות בע"ש (ולא כנוסח העיב"ץ בסידורו), כיון שעל פי רוב לא יכול כל אחד לכוון אמירתו בדיוק בזמן זה, ויהי' כסותר א"ע, כמשנ"ת בהגדה של פסח עם לקוטי טעמים ומנהגים שם.

(48) ברכות יב, א.

(49) בא יב, כו. נוסח ההגדה בפסקא „פסח שהיו אבותינו אוכלים“.

(50) ראה יחזקאל טז ובמפרשים שם.

ומזה באים שני הענינים:

א) שתוכן העסק בקרבן פסח בזמן הזה הוא, שהאדם מגבי' את עצמו למצב של גאולה וחירות (תוכן הענין דקרבן פסח), ולכן יש בקריאת סדר קרבן פסח כל השלימות האפשרית בזמן הגלות בענין של הקרבת קרבן - לא רק התוצאה, או אפילו העילוי דהגברא, אלא שיש לו מעין מעשה ההקרה, ולא רק כמו בענין התפלה, אלא עוד יותר (כנ"ל), שזהו כאילו עומד בבית המקדש ועושה כל פרטי הדברים שבסדר קרבן פסח שקורא בו⁵¹.

ב) לאידך גיסא: זה גופא מביא אותו שירגיש גודל החסרון בזה שאין בית המקדש קיים ואין גאולה בפועל, ולמרות כל העילויים שיש בקריאת סדר קרבן פסח (שהוא ממש כאילו עומד בבית המקדש ומקיים כל סדר קרבן פסח), הרי לגבי העילוי של הקרבת

(51) ראה מגילה יד, א. וש"נ. ירושלמי פסחים פ"ה ה"ה. מדרש תהלים מזמור קיג בתחלתו.

(52) ראה לקו"ש חט"ז ע' 111 ואילך. וש"נ.

(53) ויש לומר שזהו אחד מהטעמים לזה, שאף שמעיקר הדין מקריבין כל הקרבנות כולן אע"פ שאין שם בית (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו הט"ו), כתבו האחרונים שהקס"ד לאפשרות ההקרה בזמן הזה (כדעת ר"ח מפאריש, כפתור ופרח פ"ו) היא רק בקרבן פסח (ראה שאילת יעב"ץ ח"א ספ"ט*). שו"ת חת"ס יו"ד סר"ל"ו. ועוד.

(* בשאילת יעב"ץ סס: שהיו מקריבין אותו (הק"פ) חזמי המשנה בדור הסמוך לחורבן כו'. ע"ש.)